

Infrastrukturdepartementet
I2021/02884
i.remissvar@regeringskansliet.se
i.transport.remissvar@regeringskansliet.se

BIL Swedens yttrande om förslag till nationell plan för transportinfrastruktur 2022–2033

BIL Sweden är den svenska branschorganisationen för tillverkare och importörer av personbilar, lastbilar och bussar och lämnar nedan synpunkter på Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2022–2033.

Samhällsekonomiskt lönsamma investeringar

Det övergripande transportpolitiska målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. De transportpolitiska målen omfattar vidare de jämbördiga funktions- och hänsynsmålen. Den nationella planen ska tas fram utifrån behovet av grundläggande tillgänglighet av god kvalitet i hela landet. Samhällsekonomiskt lönsamma objekt i infrastrukturplanen, både för väg, sjö och järnväg, bör fullföljas, men prioritetsordningen bör i ökad omfattning styras av storleken på samhällsnyttan NNK.

Samhällsekonomisk effektivitet är en del av det övergripande transportpolitiska målet och ska väga tungt när de långsiktiga infrastrukturplanerna upprättas. Dock är planeringsramen för åtgärder otillräcklig och bör ökas med 200 miljarder under perioden enligt Trafikverkets rekommendation.

Elektrifieringslösningar för tunga transporter på väg utvecklas i snabb takt och är en viktig faktor för att uppnå klimatmålen. En väl fungerande väginfrastruktur och utbyggd laddinfrastruktur är en förutsättning. Den nationella planen bör ha ett framåtriktat helhetsperspektiv och inkludera bland annat elektrifiering, digitalisering och automatisering samt utbyggnad av laddinfrastruktur - oaktat att beslut om dessa frågor hanteras i andra sammanhang. En tydlig sektorsintegration mellan transportinfrastruktur och energinfrastruktur ter sig alltmer avgörande för att nå klimatmålen. Planen måste säkerställa ett systemperspektiv för planeringen för framtidens transporter.

BIL Sweden stödjer de föreslagna bärighetssatsningarna som möjliggör tyngre och längre vägfordon. Däremot måste utbyggnaden ske snabbare och omfattar samtliga vägar för att minska transportkostnader. Trafikverkets förslag under begreppet ”strategiska vägar” är vilseledande där det anges att 70–80 procent föreslås uppgraderas till BK4 år 2029 och 80–90 procent till 2033. Det strategiska vägnätet omfattar enbart 60 procent av BK1. Trafikverkets förslag innebär således att enbart 48 procent av vägnätet skulle vara uppgraderat till BK4 år 2029 och 54 procent BK4 år 2033.

BIL Sweden noterar även att Trafikverket själva ser stora fördelar med längre fordonsskombinationer på upp till 34,5 meter. Trafikverket presenterade en utredning om detta redan 2019. BIL Sweden ställer sig därför frågande till varför beslut om införande av längre fordon ännu inte fattats av regeringen. BIL Sweden anser att ett införande inte behöver ske på hela vägnätet samtidigt, det viktigaste är att trafiken kan börja på sträckor där infrastrukturen redan är anpassad och där näringslivet har ett behov av extra godstransportkapacitet.

I regeringens direktiv till Trafikverket i förslag till infrastrukturplan 2022–2033 får konsekvensen att de föreslagna samhällsekonomiskt olönsamma satsningarna på höghastighetståg ger minskade ekonomiska möjligheter för att genomföra lönsamma investeringar och åtgärder för drift och underhåll av väg och järnvägsinfrastruktur. BIL Sweden föreslår i stället att höghastighetstågen läggs utanför planen.

Underhåll

Trots att samhällsekonomiska kalkyler ska spegla en viktig roll i prioriteringen mellan olika projekt så är fördelningen mellan väg och järnväg oroväckande. Att enbart 197 miljarder kronor ska avsättas till vägunderhåll medan 165 miljarder kronor ska avsättas till järnvägsunderhåll kommer att få stora negativa konsekvenser både på kort och på lång sikt. Med tanke på den snabba elektrifieringen och att väg är det transportslag som används mest borde en större del av investeringarna gå till väginfrastrukturen.

Enligt Trafikverket kommer både det låg och högtrafikerade vägnätet att försämrats, vilket ökar risken för restriktioner i delar av vägnätet som förödande för de som bor utanför storstadsområdena. Nära 80 procent av personresande sker med bil, och ytterligare nästan 10 procent med buss. Att vidmakthålla vägnätet är därför av stor betydelse för god tillgänglighet, i synnerhet utanför tätortskärnorna. De mest trafikerade vägarna har högst prioritet, eftersom de har en central funktion för att hålla samman landet, men även de lågtrafikerade delarna av vägnätet ska ha en acceptabel standard. Det innebär att vägarna inte ska tillåtas bli så dåliga att framkomligheten för lätt trafik påverkas.

Vägunderhåll och även trimningsåtgärder som mötesseparering har stor betydelse för att Sverige fortsatt ska kunna vara ledande på trafiksäkerhet i linje med Nollvisionen.

Bil Sweden vill ändå framhålla att järnvägsunderhåll är viktigt då svensk fordonsindustri använder järnvägen för godstransporter i vissa flöden på längre sträckor och järnvägen även har en viktig roll för arbetspendling i flera svenska industriregioner. Det angelägna är att utöka anslaget till vägunderhåll ytterligare.

Transporteffektivt samhälle

De åtgärder som Trafikverket föreslår ska bidra till att skapa ett effektivt, hållbart och inkluderande transportsystem i hela landet samt förbättra möjligheterna för individer och företag att möta dagens och morgondagens utmaningar. Trafikverket anger att eldrift måste dominera i vägtrafiken (genom batteridrift och bränsleceller), effektivare fossildrivna fordon och ökad användning av biodrivmedel för att etappmålet 2030 ska nås. Förutom omställningen till fossilfria drivmedel anser Trafikverket att även vägtrafiken ska minska för att bidra till att minska trängsel, olyckor, buller och andra typer av utsläpp.

Resandet på väg är och kommer även i framtiden att domineras av person och godstransporterna. I ett avlångt land som Sverige måste man möjliggöra för regional utveckling och goda levnadsvillkor för hela landet. En fungerande väginfrastruktur är en förutsättning för tillväxt och utveckling i hela landet. Nationella planen bör därför prioritera vägunderhållet i hela landet. Att Trafikverket anser att det behövs åtgärder som fördyrar respektive förlänger restiden för vägtrafiken för att andra transportmedel ska bli mer konkurrenskraftiga är anmärkningsvärt. Varje transportslag bör få förutsättningar att bli så effektivt som möjligt. En ökad effektivitet i transportsystemet kräver ett väl fungerande samspel mellan trafikslagen. BIL Sweden anser att det bör skapas rättvisa spelregler för alla transportslagen, inom såväl persontrafiken som godstrafiken.

Minskad klimat- och miljöpåverkan

För att kunna minska fordonens klimat- och miljöpåverkan samt energianvändning har fordonstillverkarna en gemensam strategi, som innefattar åtgärder både på kort och lång sikt. Strategin genomsyrar allt utvecklingsarbete och bygger på tre viktiga hörnstenar: Energieffektivisering, ökad användning av biodrivmedel och nya tekniker där hybridisering, elektrifiering, och bränsleceller är bra exempel.

Trafikverket gör ingen skillnad mellan nya och gamla fordon, och inte heller om de körs på fossilt drivmedel eller fossilfritt. Förutom den positiva tekniska utvecklingen som sker med själva fordonen så ser BIL Sweden en mycket positiv utveckling när det gäller drivmedel och genom Reduktionsplikten ska bensin och diesel få ökade andelar förnybart vilket medför att de fossila koldioxidutsläppen från energieffektiva bensin- och dieselmotorer minskar ännu snabbare. Ett minskat beroende av importerade fossila bränslen är också viktigt för energisäkerheten och att säkra samhällsviktiga vägtransporter.

Planperioden omfattar hela perioden fram till riksdagens klimatmål för transportsektorn 2030 (målet om att minska koldioxidutsläppen med 70 procent till 2030 jämfört med 2010). Det innebär att måluppfyllelsen kommer att behöva ske inom ramen för den infrastruktur som finns i planen. Trots detta så saknas satsningar på att elektrifiera lätt och tung trafik på väg.

BIL Sweden saknar åtgärder för effektiv och hållbar godstransportdistribution i våra städer. Vidare skulle satsningar på fler BRT-linjer (Bus Rapid Transit) snabbt kunna bidra till minskad klimatpåverkan genom snabb implementering. Trafikverket anser att BRT skulle kunna utgöra stommen i medelstora städer. Även i våra tre storstäder skulle BRT

kunna utveckla den regionala trafiken. BRT kan hjälpa till att avlasta vägnätet och förbättra mobiliteten i en hel region, vilket hjälper arbetsmarknadens funktion, främjar individuell mobilitet och höjer livskvaliteten. BIL Sweden föreslår också att BRT får en mer framskjuten roll i stadsmiljöavtalen då detta är betydligt mera kostnadseffektivt jämfört med spårvägar.

Morgondagens transportsystem

BIL Sweden stödjer Trafikverkets beskrivning om att det behövs mer kunskap om digitalisering i alla trafikslag, samt i ett sammanhållet transportsystem. Digitaliseringen, automatiseringen och elektrifieringen innebär nya möjligheter och utmaningar för transportsystemet. Med en ökad automatisering förbättras trafiksäkerheten samtidigt som miljöbelastningen minskar och transporteffektiviteten ökar. Trafikverket avser verka för att tillvarata digitaliseringens möjligheter genom att utvecklingen av informationsmängder och den digitala infrastrukturen beaktas, både inom ramen för den egna verksamheten och i samverkan med andra aktörer. Nya typer av åtgärder med tydliga inslag av digitalisering som ger direkta effekter i transportsystemet kan underlätta omställningen till ett hållbart transportsystem.

Åtgärder som nyttjar digitalisering inom transportsystemet kommer steg för steg att utvecklas, demonstreras och implementeras under planperioden. BIL Sweden ser behov av att beakta digitaliseringens möjligheter i fler projekt och att genomföra fler demonstrationsprojekt inom såväl gods- som persontransportområdet. Trafikverket har viktig roll i att driva på och medverka i att utveckla och införa ny teknik och smarta lösningar, både när det gäller utmaningen att minska miljöpåverkan, öka trafiksäkerheten samt att minska trängseln i våra städer.

Slutligen vill BIL Sweden framhålla att planen behöver förbereda väginfrastrukturen för kommande utrullning av självkörande fordon. Detta kommer ske stegvis under planperioden och är angeläget både för ökad transporteffektivitet och svensk fordonsindustris möjlighet att tidigt rulla ut självkörande fordon även i Sverige.

Stockholm den 28 februari 2022

BIL Sweden

Emmi Jozsa
Chef för kommunikation och Public Affairs